

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra psychologie a speciální pedagogiky

Bakalářská práce

Speciálně pedagogická centra – hodnocení kvality spolupráce se základními školami v Jihočeském kraji

Vypracoval: Lucie Valentínová
Vedoucí práce: PhDr. Vlastimila Urbanová

České Budějovice 2016

Abstrakt

Speciálně pedagogická centra – hodnocení kvality spolupráce se základními školami v Jihočeském kraji

Bakalářská práce se zabývá tématem speciálně pedagogických center v Jihočeském kraji. Tato zařízení patří do soustavy školských poradenských zařízení. Poskytují poradenské služby dětem, žákům, studentům se zdravotním postižením, jejich rodinám a pedagogickým pracovníkům kteří je vzdělávají. Teoretická část bakalářské práce se zabývá legislativním vymezením speciálně pedagogických center, rozdělením podle typu, dělením diagnostiky a metodami diagnostiky.

V bakalářské práci je použitý kvalitativní výzkum. Prvním výzkumným vzorkem jsou zaměstnanci základních škol Jihočeského kraje. Pro účely tohoto výzkumu bylo osloveno 20 základních škol. S účastí na výzkumu souhlasilo 6 základních škol. Druhým výzkumným vzorkem byli 4 respondenti ze speciálně pedagogického centra.

Hlavním cílem výzkumné části bakalářské práce bylo zjistit na jaké úrovni je spolupráce speciálně pedagogických center a škol v Jihočeském kraji. Součástí výzkumu bylo zjistit nedostatky ve spolupráci mezi speciálně pedagogickými centry a školami. Ve výzkumné části práce jsou předkládány získané informace prostřednictvím strukturovaných rozhovorů. Výsledky jsou rozděleny podle jednotlivých témat, na která se otázky zaměřovaly a zároveň jsou děleny podle cílové skupiny respondentů. Nejprve jsou uvedeny informace získané od zaměstnanců škol a následně získaná data od pracovníků speciálně pedagogických center. Poté jsou informace interpretovány a vyhodnocovány.

Realizovaný výzkum ukázal, že většina respondentů ze škol se domnívá, že speciálně pedagogické centrum se podílí na integraci dětí do běžných škol. Zároveň respondenti ze speciálních pedagogických center vnímají integraci dětí jako jednu z klíčových služeb kterou SPC poskytují. Většina respondentů vnímá jako významnou roli speciálně pedagogických center v oblasti konzultací a pedagogičtí pracovníci tuto

službu hojně využívají. Což sami pracovníci SPC potvrdili. Zaměstnanci škol si nepřiliš uvědomovali významný vliv speciálně pedagogického centra na sestavení IVP. Vnímají, že asi se k němu SPC vyjadřují, nebo jej pouze odsouhlasí, když je již vypracovaný. Při výzkumu bylo také zjištěno, že míra komunikace mezi zaměstnanci školy a center je především formou elektronické komunikace a zřídka kdy je příležitost osobního setkání. A rozsah spolupráce je spíše na základní úrovni která probíhá v rámci toho, co je nutné zajistit na základě platných právních norem.

Abstract

Special education center - evaluation of cooperation with primary schools in the South Bohemia Region

These topics deal with special education centers in the South Bohemia Region. This institution is the part of the education counselling institutions. There are provided services for children and students with disability and for their family members and teachers who are educating them. The theoretical part deals with the legislative definition of special education centers, sorting by type, sorting of diagnostics and diagnostic methods.

In these topics is used qualitative research. The first research sample are employees of the elementary schools of South Bohemia Region. For the purposes of this research were invited 20 primary schools. With participation in the research agreed 6 elementary schools. The second research sample were 4 respondents from special education center.

The main purpose of the research part was determination of the level of the cooperation between the special education centers and schools in the South Bohemia Region. Part of the research was to identify weaknesses in cooperation between the special education centers and schools. In the research part of the work presented information obtained through structured interviews. Results are sorted by theme, on which issues to focus while they are divided according to target group of respondents. First are given information received from school staff and consequently the data obtained from the staff of special education centers. After the information is interpreted and evaluated.

Implemented research showed that the majority of the schools believe that special education center is involved in the integration of children into common schools. At the same time, respondents from special educational centers perceive the integration of children as one of the key services provided by the special education center. Most of respondents perceived as the important position of special education centers in the areas of consultation and teacher used these services. Which workers themselves special

education services confirmed. Teachers are not very aware of the significant influence of special education center to create individual educational program. They perceive that special education centre expressed or approve it only if plan is completed. The research has also found that the degree of communication between schools and centers are primarily in the form of electronic communication and rarely is the opportunity of a personal meeting. A range of co-operation is rather basic level that takes place in the context of what is necessary to ensure that under existing laws.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 02.05.2016

.....

Lucie Valentínová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat PhDr. Vlastimile Urbanové, vedoucí mé práce za odborné vedení. Děkuji také všem zúčastněným respondentům. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodině za podporu při studiu.

Obsah

Úvod.....	11
1 Současný stav	13
1.1 Speciálně pedagogické centrum	13
1.1.1 <i>Legislativní zakotvení speciálně pedagogických center</i>	<i>15</i>
1.1.2 <i>Školská poradenská zařízení</i>	<i>15</i>
1.1.3 <i>Žák se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním.....</i>	<i>17</i>
1.1.4 <i>Pedagogicko-psychologické poradny</i>	<i>17</i>
1.1.5 <i>Speciálně pedagogické centrum.....</i>	<i>18</i>
1.2 Typy speciálně pedagogických center	22
1.3 Zaměstnanci speciálně pedagogických center.....	22
1.4 Speciálně pedagogická centra v Jihočeském kraji	23
1.4.1 <i>Speciálně pedagogická centra pro mentálně postižené</i>	<i>23</i>
1.4.2 <i>Speciálně pedagogické centrum pro osoby s vadou řeči</i>	<i>24</i>
1.4.4 <i>Speciálně pedagogické centrum pro osoby s vadou sluchu.....</i>	<i>25</i>
1.4.5 <i>Speciálně pedagogické centrum pro osoby s vadou zraku</i>	<i>26</i>
1.5 Diagnostika ve speciálně pedagogických centrech	26
1.5.1 <i>Speciálně pedagogická diagnostika.....</i>	<i>26</i>
1.5.1.1 <i>Lékařská diagnostika</i>	<i>28</i>
1.5.1.2 <i>Psychologická diagnostika.....</i>	<i>28</i>
1.5.1.3 <i>Sociální diagnostika</i>	<i>29</i>
1.5.1.4 <i>Speciálně pedagogická diagnostika</i>	<i>29</i>
1.6 Dělení speciálně pedagogické diagnostiky	30
1.7 Diagnostické metody	30
1.8 Diagnostika v rámci speciálně pedagogických center	31
2 Cíl práce a výzkumné otázky	34
2.1 Cíl práce	34
2.2 Výzkumné otázky	34
2.2.1 <i>Otázky určené pro pedagogické pracovníky.....</i>	<i>34</i>

2.2.2 Otázky určené pro pracovníky speciálně pedagogických center	35
3 Metodika	36
3.1 Použitá metoda sběru dat	36
3.2 Charakteristika zkoumaného souboru	36
4 Výsledky	38
5 Diskuse.....	51
6 Závěr.....	55
7 Seznam použitých zdrojů	57
8 Klíčová slova	59

Seznam použitých zkratk

PAS – poruchy autistického spektra

SPC – speciálně pedagogické centrum

IVP – individuální vzdělávací plán

Úvod

Děti, které mají zdravotní postižení nebo zdravotní omezení, tvoří významnou část žáků v České republice. Může se jednat o žáky s různým druhem postižením, které zde může být tělesné, mentální, nebo například smyslové, a míra tohoto postižení může být různá. Český vzdělávací systém se stále více snaží tyto děti zařazovat do běžných základních a středních škol, kde mohou získat takové vzdělání, které jim lépe umožňuje po jeho dokončení, najít vhodné zaměstnání. Oproti dobám minulým tito žáci, kteří by byli dříve automaticky zařazováni do škol speciálních, bývají součástí běžných škol. Z tohoto důvodu je tedy důležité, aby vzdělávání těchto dětí bylo zajištěno takovým způsobem, který by reagoval na jejich zdravotní omezení, které by bral na zřetel, ale zároveň pozitivně ovlivňoval ty stránky osobnosti dítěte, kde k žádnému omezení vlivem tělesné vady nedošlo. K tomu, aby vzdělávání dětí se zdravotním postižením, nebo zdravotním omezením bylo smysluplné, prospěšné jak pro děti, tak vlastně pro celou společnost, je nutná spolupráce. Tato se musí zakládat na spolupráci několika stran, především pak školy, rodičů, konkrétních žáků se zdravotním postižením, školní třídy a odborníků. Mezi tyto odborníky mimo jiné patří i odborní zaměstnanci speciálně pedagogických center, kteří mají nebo by měli hrát významnou roli při integraci dětí se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním.

Cílem této bakalářské práce bylo jednak popsat speciálně pedagogická centra jako školská poradenská zařízení zaměřující svou pozornost na děti se zdravotním postižením, popsat v obecné rovině speciálně pedagogické diagnostikování a toto diagnostikování v rámci speciálně pedagogických center a zároveň za pomoci výzkumu zjistit spolupráci mezi speciálně pedagogickými centry a školami.

Tématem této bakalářské práce je takto hodnocení kvality spolupráce speciálně pedagogických center se základními školami v jihočeském kraji. Práce se skládá ze dvou logicky uspořádaných částí a to z části teoretické a praktické.

V teoretické části práce jsou shrnuty základní poznatky k dané problematice, které byly získány studiem příslušné odborné literatury a patřičných právních norem, které upravují činnost speciálně pedagogických center. Teoretická část je rozdělena na dvě

části. Nejprve je zde předložena stručná historie vzniku poradenských center pro zdravotně postižené děti a žáky, poté se zabývám legislativním vymezením školských poradenských zařízení a dále podrobněji popisují legislativní ukotvení speciálně pedagogických center. V závěru této části rovněž předkládám informace o speciálně pedagogických centrech v Jihočeském kraji, jejich zaměření a nabízenými aktivitami, které jednotlivá zařízení poskytují. V druhé části se zabývám problematikou speciálně pedagogické diagnostiky, jejím členěním a stručným vymezením používaných metod. Zároveň podávám i informace o diagnostice ve speciálně pedagogickém centru.

V praktické části práce je předkládán kvalitativní výzkum, který byl proveden na vybraných základních školách v Jihočeském kraji a ve vybraných speciálně pedagogických centrech. Jako vhodná metoda pro získání relevantních dat byl zvolen strukturovaný rozhovor podle předem připravených otázek. Otázky byly rozděleny do dvou skupin a to dle toho, pro jakou cílovou skupinu respondentů byly určeny. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit úroveň spolupráce speciálně pedagogických center se školami. Dílčím cílem bylo zjistit nedostatky ve spolupráci mezi speciálně pedagogickými centry a školami. Data získaná formou strukturovaného rozhovoru jsou interpretována a dána do souvislosti s informacemi získanými studiem odborné literatury a příslušných právních norem.

1 Současný stav

1.1 Speciálně pedagogické centrum

Počátky prvních poradenských služeb v českém školství můžeme, jak uvádí Michalík (1, s. 8), najít již v šedesátých letech dvacátého století, kdy bylo zahájeno budování pedagogicko-psychologických poraden a vycházelo z pedagogicko-psychologického zaměření. V roce 1978 bylo pedagogicko-psychologické poradenství výslovně uvedeno v tehdejší školské zákoně, kdy se jednalo o výchovné poradenství. Po roce 1989 došlo k řadě organizačních a institucionálních změn v oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, kdy právě vedle pedagogicko-psychologických poraden vznikala nová poradenská pracoviště zaměřená na děti se zdravotním postižením, kterým se věnovala speciálně pedagogická centra.

„Speciálně pedagogická centra se od počátku profilovala jako odborná poradenská pracoviště pomáhající klientům s výběrem odpovídající vzdělávací cesty a jejich integrací do kolektivu běžných škol za splnění předem stanovených podmínek. Typ pracoviště korespondoval s typem školy, při níž byla tato centra zřizována (výjimečně vznikala samostatně)“ (2, s.126).

Od roku 1997 dochází k legislativnímu ukotvení těchto pracovišť a to konkrétně ve vyhlášce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 127/1997 Sb. o speciálních školách.

Dle Hanáka (2, s. 127) *„vznik speciálně pedagogických center byl zejména na počátku 90. let poznamenán tzv. „dětskými nemocemi“, kdy se celý systém „rodil“ a „usazoval“. Nedůvěra v opodstatněnost a funkčnost nových pracovišť byla citelná zejména ze strany některých pedagogicko-psychologických poraden. Speciálně pedagogická centra byla často vnímána jako konkurenční zařízení. Docházelo k přebírání klientů a tím se systém stával dražším a méně efektivním. Čas ukázal, že všechny tři typy pracovišť poradenského systému mají podle specializace svoje opodstatnění, že si vzájemně nekonkurují, ale že se naopak vhodně doplňují.“*

V současné době provozuje své služby v České republice 108 speciálně pedagogických center a to pro klienty se všemi typy speciálně vzdělávacích potřeb. Personálně se jedná přibližně o 380 pracovníků. Metodicky a koordinačně je poradenský systém řízen Institutem pedagogického poradenství ČR, který kromě jiných činností zabezpečuje rovněž i další vzdělávání poradenských pracovníků a přenos důležitých odborných informací. Zároveň se Institut podílí na tvorbě nových poradenských koncepcí a legislativy (2, s. 127).

V souvislosti s rozvojem občanské společnosti v devadesátých letech dvacátého století docházelo dle Hanáka (2, s. 128) ke vzniku odborných stavovských organizací, která sdružovala pracovníky v poradenství. V současné době má každý typ poradenských pracovišť svou stavovskou asociaci. V lednu roku 2002 došlo v Brně k založení Asociace pracovníků speciálně pedagogických center ČR, která v dnešní době sdružuje 275 členů. Asociace se především podílí na tvorbě a připomínkování nově vznikajících legislativních norem, mezi které především patří vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školství, standardy a nadstandardy činností ve speciálně pedagogických centrech a školních poradenských pracovištích, metodika práce školního speciálního pedagoga. Asociace zároveň podporuje odborný růst pracovníků speciálně pedagogických center a to prostřednictvím přípravy a garancí vzdělávacích kurzů, které jsou organizované Institutem pedagogického poradenství ČR a to v rámci kariérního růstu ve školství.

Organizační struktura asociace je prezentována odbornými sekcemi a to podle typů klientů, kterými se zabývají a rovněž i krajskými sdruženími členů, a to dle jednotlivých krajů. Asociace je vedena sedmičlenným výkonným výborem, v jehož čele stojí předseda Asociace, který je rovněž i jejím statutárním orgánem. Výkonný výbor je zároveň odborným partnerem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, Institutu pedagogického poradenství ČR a rovněž podobných sdružení, které zde existují v zahraničí. V krajích reprezentují asociaci volení mluvčí, kteří obvykle bývají i členy koordinačních komisí pro oblast poradenských služeb, které jsou zde zřízeny odbory školství Krajských úřadů v jednotlivých krajích. Tito krajští mluvčí jsou zde partnery jednotlivým krajům a to při jejich tvorbě vlastní krajské koncepce a změn

sítě poradenských pracovišť. Zároveň jsou i garanty odborného pohledu při optimalizaci a zefektivnění systému v krajích (2, s. 128).

1.1.1 Legislativní zakotvení speciálně pedagogických center

Za základní právní předpisy, které se zabývají problematikou speciálně pedagogických center, jsou především:

1. zákon č. 561/2004 Sb., O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
2. vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

1.1.2 Školská poradenská zařízení

Jelikož je speciálně pedagogické centrum zařazeno legislativně mezi školská poradenská zařízení, předkládám zde ustanovení zákona, které vymezuje tato poradenská zařízení. V § 116 školského zákona (3) jsou vymezena školská poradenská zařízení následovně: školská poradenská zařízení zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. Školská poradenská zařízení spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, s poskytovateli zdravotních služeb, popřípadě s dalšími orgány a institucemi.

Účelem poradenských služeb v České republice je podle § 2 vyhlášky č. 72/2005 Sb. (4): přispívat zejména k vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný a psychický vývoj žáků, pro jejich sociální vývoj, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání; naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání; prevenci a

řešení výukových a výchovných obtíží, projevů různých forem rizikového chování, které předchází vzniku sociálně patologických jevů a dalších problémů souvisejících se vzděláváním a s motivací k překonávání problémových situací; vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním; vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky, kteří jsou příslušníky jiných kultur nebo etnických skupin; vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky nadané a mimořádně nadané; vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšího profesního uplatnění, rozvíjení pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků ve školách a školských zařízeních; zmírňování důsledků zdravotního postižení, zdravotního znevýhodnění a sociálního znevýhodnění a prevenci jeho vzniku.

Dle § 1 (4) musí být žák a v případě žáka, který má zákonného zástupce, musí být také jeho zákonný zástupce školou nebo školským poradenským zařízením předem srozumitelně a jednoznačně informován o všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech poskytované poradenské služby, prospěchu, který je možné očekávat, a o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplynout z poskytování poradenské služby, i možných následcích, pokud tato služba nebude poskytnuta, právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb včetně práva žádat kdykoli poskytnutí poradenské služby znovu.

Všechny tyto informace musí být vždy sděleny tak, aby byly pro žáka nebo jeho zákonného zástupce srozumitelné a v případě, že se jedná o nezletilé žáky je důraz rovněž kladen na jejich věk a jejich rozumovou vyspělost (1, s. 7).

Poradenská služba se začne poskytovat bez zbytečného odkladu, nejpozději však do tří měsíců ode dne přijetí žádosti. Lhůt se nemůže dovolávat žadatel, který neposkytuje součinnost potřebnou ke splnění účelu poradenské služby.

1.1.3. Žák se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním

Před tím, než se budu dále věnovat legislativnímu zakotvení speciálně pedagogických center, vnímám zde jako důležité ještě krátce vymezit, jak je vnímáno zdravotní postižení a zdravotní znevýhodnění a to dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon (3) uvádí, že zdravotním postižením je postižení mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vada řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování. Zdravotním znevýhodněním je pak zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání. Speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků a studentů zjišťuje školské poradenské zařízení.

Rovněž je nutno vnímat i to, že některé děti mohou mít takzvané kombinované vady. *„Za postiženého žáka s více vadami se považuje dítě, resp. žák postižený současně dvěma nebo více na sobě kauzálně nezávislými druhy postižení, z nichž každé by jej vzhledem k hloubce a důsledkům opravňovalo k zařazení do speciální školy příslušného typu“*(5).

1.1.4. Pedagogicko-psychologické poradny

Jak jsem uvedla výše, mezi pedagogická poradenská zařízení patří i pedagogicko-psychologické poradny. Jejich činnost je zaměřena především na komplexní psychologickou, speciálněpedagogickou a sociální diagnostiku a cílem je především zjistit příčiny poruch učení, chování a dalších problémů ve vývoji osobnosti, výchově a vzdělávání dětí a mládeže a určení jejich individuálních předpokladů, které mohou souviset s profesní orientací žáků. Další aktivity poradny v oblasti poradenské, psychokorektivní a terapeutické jsou cíleny především na rozvoj osobnosti, sebepoznání a rozvoj prosociálních forem chování žáků a studentů. Důležitou roli hrají poradny v oblasti prevence školní neúspěšnosti a rovněž i negativních jevů v sociálním vývoji žáků a mládeže, při poruchách učení a chování (6, s. 57).

Tým pracovníků pedagogicko- psychologické poradny tvoří psycholog, speciální pedagog a sociální pracovník. Tito ve vzájemné spolupráci zpracovávají odborné podklady pro rozhodnutí orgánů státní správy k zařazování a přeřazování dětí a žáků do škol a školských zařízení, odklad školní docházky, doporučení k integraci a podobně. Rovněž jsou z jejich strany poskytovány konzultace a odborné informace pedagogickým pracovníkům škol a školských zařízení a to při výchově a vzdělávání dětí a žáků, u kterých jejich psychický a sociální vývoj, výchova a vzdělávání a profesní orientace vyžadují zvláštní pozornost. Poradny se také podílejí na zpracování plánů a aktivit v oblasti prevence sociálně patologických jevů a na koordinaci jejich realizace. Poradny mohou zajišťovat služby psychologů a speciálních pedagogů a to v situacích, kdy nejsou ve školách tyto služby zajištěny jinak (6, s. 58).

1.1.5. Speciálně pedagogické centrum

Speciálně pedagogické centrum je školským poradenským zařízením, které je dále legislativně ukotveno v § 3 vyhlášky 72/2005 Sb. ze dne 9. února 2005, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy.

Speciálně pedagogické centrum poskytuje poradenské služby pro děti, žáky a studenty, kteří mají zdravotní postižení, zároveň slouží i jejich zákonným zástupcům a dále i školám a jiným školským zařízením. Standardní poradenské služby poskytuje speciálně pedagogické centrum bezplatně a to vždy na základě žádostí žáků, jejich zákonných zástupců a školských zařízení. Podmínkou pro poskytnutí poradenské služby je však vždy písemný souhlas žáka (studenta) nebo případně jeho zákonného zástupce (1, s. 7). Centrum poskytuje poradenské služby při výchově a vzdělávání žáků se zdravotním postižením, je určeno i pro děti s hlubokým mentálním postižením, a v odůvodněných případech, zejména v pochybnostech, zda se jedná o žáka se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním, také při výchově a vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním. Jedno centrum poskytuje poradenské služby v rozsahu odpovídajícím jednomu nebo více druhům zdravotního postižení (4).

Centrum dle § 6 vyhlášky č. 72/2005 Sb. (4) musí v obecné rovině vždy poskytovat níže uvedené funkce:

- a) zjišťuje speciální připravenost žáků se zdravotním postižením na povinnou školní docházku a speciální vzdělávací potřeby žáků se zdravotním postižením a žáků se zdravotním znevýhodněním, zpracovává odborné podklady pro integraci těchto žáků a pro jejich zařazení a přeřazení do škol a školských zařízení a pro další vzdělávací opatření, připravuje posudky pro účely uzpůsobení maturitní zkoušky a jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce maturitní zkoušky, u žáků a uchazečů se zdravotním postižením
- b) zajišťuje speciálně pedagogickou péči a speciálně pedagogické vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením a žáky se zdravotním znevýhodněním, kteří jsou integrováni nebo kterým je stanoven jiný způsob plnění povinné školní docházky,
- c) vykonává speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku a poskytuje poradenské služby se zaměřením na pomoc při řešení problémů ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji žáků se zdravotním postižením a žáků se zdravotním znevýhodněním, na zjištění individuálních předpokladů a vytváření podmínek pro uplatňování a rozvíjení schopností, nadání a na začleňování do společnosti,
- d) poskytuje pedagogickým pracovníkům a zákonným zástupcům poradenství v oblasti vzdělávání žáků se zdravotním postižením, případně také se zdravotním znevýhodněním,
- e) poskytuje metodickou podporu škole.

Podle přílohy číslo 2 k vyhlášce (4) poskytují všechna speciálně pedagogická centra bez ohledu na to, na jaké žáky a studenty se dále zaměřují, následující aktivity:

- 1) vyhledávání žáků se zdravotním postižením a komplexní diagnostiku žáka, která je speciálně pedagogická a psychologická,

- 2) tvorbu plánu péče o žáka, kdy se jedná o strategie komplexní podpory žáka, pedagogicko- psychologické vedení a další možnosti péče o tohoto žáka,
- 3) přímou práci s žákem, která zde může být individuální a skupinová a konzultaci pro zákonné zástupce, pedagogické pracovníky, školy a školská zařízení a zároveň metodickou činnost pro tyto skupiny a to včetně podpory při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu,
- 4) sociálně právní poradenství, které se zaměřuje na systém sociálních dávek, a příspěvků a podobně,
- 5) včasnou intervenci a krizovou intervenci a kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením,
- 6) zapůjčování odborné literatury, rehabilitačních a kompenzačních pomůcek podle potřeb žáků,
- 7) ucelenou rehabilitaci prostřednictvím pedagogicko-psychologických prostředků,
- 8) pomoc při integraci žáků se zdravotním postižením do mateřských, základních a středních škol, instruktáž a pomoc při úpravě prostředí,
- 9) všestrannou podporu optimálního psychomotorického a sociálního vývoje žáků se zdravotním postižením v duchu tzv. ucelené rehabilitace, kdy je využíváno prostředků pedagogicko psychologických, léčebných, sociálních a pracovních, tedy zajištění komplexní péče zaměřené nejen na žáka s postižením, ale na celou jeho rodinu,
- 10) vedení dokumentace centra a přípravu dokumentů pro správní řízení,
- 11) koordinaci činností s poradenskými pracovníky škol, s poradnami a středisky výchovné péče a zpracování návrhů k zařazení do režimu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- 12) zpracování návrhů individuálních vzdělávacích plánů a tvorbu, návrhy a nabídku speciálních pomůcek podle individuálních potřeb žáků.

Žákům základních škol speciálních a školských zařízení jsou poradenské služby centra poskytovány pouze v rámci diagnostiky a kontrolní diagnostiky, v odůvodněných případech i v rámci speciální individuální nebo skupinové péče, kterou nezajišťuje škola nebo školské zařízení, kde je žák zařazen. Činnost centra se uskutečňuje ambulantně na

pracovišti centra a návštěvami pedagogických pracovníků centra ve školách a školských zařízeních, případně v rodinách, v zařízeních pečujících o žáky se zdravotním postižením (4).

Ambulantní formu péče můžeme rozdělit na:

- a) Jednorázovou: jedná se především o řešení aktuálního problému. Je nabízeno poradenství pro rodiče a u dítěte je provedeno vyšetření psychologické, speciálně pedagogické, logopedické a to dle potřeby a zakázky zákonných zástupců dítěte. Po tomto vyšetření dochází k potřebným doporučením a rovněž i k případným opatřením.
- b) Opakovanou: zde probíhá kontrolní vyšetření a to například u žáků integrovaných v běžných typech škol. Po těchto vyšetřeních dochází rovněž k doporučením a případně ke korekcím jednotlivých opatření, které byly doporučeny na základě minulých vyšetření.
- c) Pravidelnou: zde dochází k tomu, že dítě, žák nebo student dojíždějí do speciálně pedagogického centra a to dle potřeby, která zde může být jednou týdně, jednou za čtrnáct dní, jednou měsíčně, přičemž návštěvy je zde možné střídat s výjezdy za klientem, kdy při pravidelných návštěvách bývá prováděna reedukace, případně edukace dítěte (7, s. 70).

Další formou poskytování služeb ve speciálně pedagogických centrech je forma terénní, kterou zde můžeme rozdělit následujícím způsobem:

1. Výjezdy do škol: zde dochází k metodické podpoře učitelů, ke konzultaci k individuálnímu vzdělávacímu plánu, k přímé práci se žákem, je zde rovněž poskytováno potřebné poradenství a to vše dle potřeb klientů a zároveň i zaměření konkrétního speciálně pedagogického centra.
2. Výjezdy do rodin: jedná se zde o poskytování rodinného poradenství, krátkodobé řešení problémů nebo o dlouhodobou spolupráci s rodinou, která je zaměřena na socioterapii, psychosociální podporu, pomoc při orientaci v sociální síti rodiny a dítěte. Zároveň může docházet k výjezdům do zařízení, které pečují o žáky se zdravotním postižením nebo se zdravotním znevýhodněním a to

včetně individuální výuky u těch žáků, kteří kvůli svým zdravotním důvodům nemohou každodenně docházet do školy.

3. Výjezdy do školských a jiných než školských zařízení, ve kterých je klient umístěn: zde se může jednat především o dětský domov, ale i o pobytovou sociální službu (7, s. 71).

1.2 Typy speciálně pedagogických center

Speciálně pedagogická centra jsou zřizována pro klienty s různými druhy zdravotního postižení. Mohou zabezpečovat poradenské služby pouze pro klienty s jedním zdravotním postižením anebo s více druhy postižení. Takto mohou dle Michalíka (1, s. 10-11) existovat následující typy speciálně pedagogických center:

1. speciálněpedagogické centrum pro žáky s mentálním postižením,
2. speciálněpedagogické centrum pro žáky s PAS,
3. speciálněpedagogické centrum pro žáky s tělesným postižením,
4. speciálně pedagogické centrum pro žáky se sluchovým postižením,
5. speciálněpedagogické centrum pro žáky s vícečetným postižením,
6. speciálně pedagogické centrum pro žáky se zrakovým postižením,
7. speciálně pedagogické centrum pro žáky s vadami řeči.

Všechny tyto typy jednotlivých center jsou určeny jak pro žáky s tímto zdravotním postižením nebo omezením, tak rovněž jsou i pro jejich zákonné zástupce, školy a školská zařízení vzdělávající tyto žáky.

Dle Bartoňové a Pipekové (6, s. 58) „*činnost speciálně pedagogických center je funkční zejména pro děti, které nemohou být z různých důvodů umístěny ve speciálních školách nebo pro děti integrované.*“

1.3 Zaměstnanci speciálně pedagogických center

Týmy speciálně pedagogických center tvoří speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci. Podle druhu a stupně zdravotního postižení klientů jednotlivých center mohou být tyto týmy doplňovány dalšími odbornými pracovníky. Všichni

odborní pracovníci zde musí znát nejen problematiku daného zdravotního postižení, na které se dané centrum specializuje, ale také problematiku žáků se specifickými vzdělávacími potřebami obecně. Je rovněž důležité, aby měli i osobní zkušenosti a praxi získanou při práci s dětmi, žáky a studenty přímo ve školách, ve volno časových aktivitách, případně v občanských sdruženích.

1.4 Speciálně pedagogická centra v Jihočeském kraji

V České republice působí v současnosti přibližně 120 speciálně pedagogických center. Jsou zřizována převážně Krajskými úřady a to přibližně z 8% a dále existují centra zřízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, kdy se jedná o centra při školách zřizovaných právě Ministerstvem. Zároveň existují i centra zřízená soukromými subjekty (1, s. 57).

Z tohoto důvodu není ve veřejné správě dostupný úplný a přehledný výčet jednotlivých speciálně pedagogických center.

V Jihočeském kraji jsou poskytovány služby speciálně pedagogických center především v krajském městě České Budějovice. V kraji celkem působí šest speciálně pedagogických center, přičemž se většinou jedná o centra, která jsou zřízena při základních školách. V jednom případě se jedná o centrum, které je poskytováno zapsaným spolkem, dříve občanských sdružením.

1.4.1 Speciálně pedagogická centra pro mentálně postižené

Pro děti, žáky a studenty s mentálním postižením jsou v Jihočeském kraji určena dvě speciálně pedagogická centra. Jedno z nich je ve Strakoniciích a druhé v Českých Budějovicích. V Českých Budějovicích je speciálně pedagogické centrum pro mentálně postižené součástí Mateřské školy, Základní školy a Praktické školy, České Budějovice, Štítného 3 a mimo služby pro mentálně postižené děti nabízí i služby pro děti s poruchou autistického spektra. V jejich nabídce je například včasná intervence, péče o

děti s mentálním opožděním od narození, poradenská a metodická pomoc rodičům při výchově a všestranné stimulaci dítěte, komplexní diagnostika dětí, konzultace pro zákonné zástupce a pedagogické pracovníky, školy a školská zařízení, nebo pomoc při integraci žáků s mentálním postižením, kombinovanými vadami a lékařskou diagnózou autismus do Mateřské, základní a střední školy, podpora při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu, pomoc rodinám a dětem s diagnózou autismus a doporučení a pomoc při zajištění dalších odborných vyšetření, případně pomoc dalších speciálních pracovišť, nebo například i zapůjčování odborné literatury a stimulačních hraček (8).

1.4.2 Speciálně pedagogické centrum pro osoby s vadou řeči

Pro děti a studenty, kteří mají vadu řeči, je v Jihočeském kraji dostupné Speciálně pedagogické centrum zřízené při Základní škole logopedické v Týně nad Vltavou, které zabezpečuje diagnostickou, metodickou, poradenskou a terapeutickou pomoc pro děti předškolního a školního věku s poruchami řeči a komunikačních dovedností. Činnost tohoto centra je zaměřena především na: depistáže, kdy pracovníci centra vyjíždějí do Mateřských a základních škol, kde vytipují děti s vadami řeči a následně doporučí rodičům i škole další odbornou péči; ambulantní péči, kam děti docházejí na pravidelnou logopedickou péči přímo do centra. Dále se centrum zaměřuje na reedukaci v mateřských a základních školách, kdy pracovníci pravidelně vyjíždějí do vybraných škol, kde probíhá pravidelná logopedická péče ve spolupráci s učiteli. Pokyny a úkoly pro logopedická cvičení dostávají od logopedek prostřednictvím školy též rodiče, aby mohli doma s dětmi vyvozované hlásky pravidelně procvičovat. Dále se podílí na integraci dětí v mateřských školách a žáků v základních školách, kdy pracovníci na základě vyšetření, zajišťují pro děti s vadami řeči, jejichž postižení je takového rozsahu a stupně, že je opravňuje k zařazení do speciálních škol a školských zařízení, integraci v mateřských a základních školách v místě bydliště. Součástí integrace je pomoc při sestavování individuálního vzdělávacího plánu, metodická pomoc učitelům ve škole a pomoc rodičům těchto dětí. Pracovníci centra rovněž provádějí komplexní logopedická a psychologická vyšetření u dětí s nejtěžšími řečovými vadami pro potřeby rozhodnutí o

zařazení dítěte do školy. Součástí činnosti tohoto centra je rovněž i metodické vedení a osvěta (9).

1.4.3. Speciálně pedagogické centrum pro osoby s tělesným postižením

V Jihočeském kraji nabízí služby speciálně pedagogického centra pro osoby s tělesným postižením nestátní nezisková organizace Arpida, centrum pro rehabilitaci osob se zdravotním postižením, z.ú. Poskytuje poradenské služby při výchově a vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením. Poradenské služby jsou zde určeny klientům s tělesným (motorickým) a kombinovaným postižením z rodin, z běžných a speciálních škol Jihočeského kraje. Činnosti centra probíhají ambulantně nebo v terénu návštěvami ve školách a školských zařízeních, případně v rodinách nebo v zařízeních pečujících o děti, žáky se zdravotním postižením (10).

1.4.4 Speciálně pedagogické centrum pro osoby s vadou sluchu

Pro děti s vadou sluchu je v Jihočeském kraji k dispozici speciálně pedagogické centrum a to při mateřské, základní a střední škole v Českých Budějovicích. Nabídka služeb je velmi široká a centrum nabízí: psychologickou diagnostiku a poradenství, komplexní speciálně pedagogickou diagnostiku, péči o děti s kochleárním implantátem, ambulantní logopedickou a surdopedickou péči, výuku znakového jazyka pro rodinné příslušníky klientů SPC a spolupracující organizace, péči o integrované děti ve školských zařízeních, metodickou pomoc a odborné konzultace v oblasti výchovně vzdělávací pro učitele, přípravu odborných podkladů pro správní řízení, sociálně právní poradenství, zprostředkování kontaktu s dalšími odborníky preventivní a léčebnou rehabilitační péči a víkendové pobyty pro rodiče s dětmi (11).

1.4.5 Speciálně pedagogické centrum pro osoby s vadou zraku

Pro děti, žáky a studenty s vadou zraku nabízí své služby speciálně pedagogické centrum v Českých Budějovicích, které je zřízeno při Mateřské škole. Nabízí následující služby: pomoc při výchově dětí a při jejich všestranném rozvoji, pomoc při výběru a zařazení dětí do školského zařízení, poradenský servis při integraci dítěte do školy běžného typu, rady v otázkách profesionální orientace, psychologická vyšetření, výuku některých speciálních dovedností, mezi které patří například chůze s bílou holí, výuka slepeckého písma, cvičení pro rozvoj zrakových funkcí. Dále nabízí i aktuality z oblasti výpočetní techniky pro zrakově postižené, vypůjčení speciálních kompenzačních pomůcek, učebnic, her, odborné literatury a poskytují pomoc při navázání kontaktu s dalšími odborníky. Zároveň pořádá centrum i různé akce, především se jedná o semináře pro pedagogy, asistenty, rodiče, ke kterým patří: dny otevřených dveří, vodící pes, výpočetní technika pro zrakově postižené, rehabilitační cvičení v podmínkách školy. Pro děti jsou určeny turnaje ve znalosti bodového písma, vánoční setkání, divadelní představení, výlety, výstavy, rekondiční pobyty (12).

1.5 Diagnostika ve speciálně pedagogických centrech

Ve speciálně pedagogických centrech dochází k diagnostice dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním. Než budu blíže popisovat diagnostiku v rámci speciálně pedagogických centrech, vnímám za důležité ještě v obecné rovině popsat speciálně pedagogickou diagnostiku

1.5.1 Speciálně pedagogická diagnostika

Diagnostika je v obecné rovině poznávacím procesem a jeho cílem je co možná nejdokonalejší poznání objektu zájmu a to v rámci všech jeho důležitých znaků a charakteristik a jejich vzájemných vztahů a souvislostí. Výsledkem tohoto poznání je

diagnóza. V oboru speciální pedagogiky se diagnostika zabývá osobou se zdravotním postižením nebo se zdravotním znevýhodněním a sleduje zde průběh dosavadního vývoje jedince a to ve snaze zjistit příčiny možných vývojových odchylek a to s ohledem na jeho další vývoj jeho osobnosti a možností jeho uplatnění (13, s. 61).

Diagnostika ve speciální pedagogice má charakter komplexního poznávacího procesu a podílí se na něm řada odborníků, mezi které patří především lékaři a to s různou specializací, kliničtí a poradenští psychologové, sociální pracovníci a speciální pedagogové a to různého zaměření v rámci tohoto oboru. Diagnostika tak je nezbytným předpokladem pro následné podpory a intervence, které jsou v konkrétní individuální podobě nabídnuty každému jednotlivému klientovi. Zároveň má diagnostika vztah i k prognóze u daného jedince, kdy se jedná o odhad jeho možností v budoucnu a to ve vztahu k výchově a vzdělávání (13, s. 61).

Zároveň je nutno s odkazem na Přinosilovou (13, s. 64) dodat, že vývoj člověka je procesem dynamickým a není takto dost dobře možno pohlížet na jeho diagnózu jako na něco, co by se nemohlo měnit v průběhu času. Je však důležité klást důraz především na včasnost diagnostiky, což je důležité především u vrozených a raně získaných postižení, kde je vážné riziko z prodlení a tedy i z nebezpečí další stagnace nebo opoždění psychického vývoje.

Průběžná forma diagnostiky je uplatňována u osob se zdravotním postižením prakticky po celý jejich život. Na ní navazuje vždy konkrétní forma podpory a péče o člověka. Mezi nejdůležitější oblasti speciálněpedagogické praxe u vrozených nebo raně získaných postižení patří využití diagnostiky při zahájení povinné školní docházky, kdy se zde určuje školní zralost. Dále se jedná o oblast výchovy, vzdělávání a zájmových aktivit u dítěte, a poskytnutí poradenství při volbě povolání. U vad, které jsou získány až v průběhu života, je význam diagnostiky v procesu rekvalifikace a resocializace jedince (13, s. 65).

Speciálněpedagogická diagnostika plní funkci diagnostickou, při které se určují aktuální schopnosti jedince a jeho individuální zvláštnosti. Prostřednictvím její pomoci lze určit cíle, kterých je v rámci edukace možno dosáhnout. Zároveň poukazuje na výukové pokroky, stagnaci nebo regres. Diagnostika zároveň plní funkci terapeutickou, protože

umožňuje správný výběr terapeutických technik, které podporují rozvoj osobnosti jedince, usnadňuje adekvátní výběr kompenzačních pomůcek a naznačuje volbu metod, kterých je možno při edukaci využívat, redukuje obsah v jednotlivých činnostech vzhledem ke stupni a rozsahu postižení. Slouží rovněž jako podklad pro vypracování individuálního plánu. Díky správně diagnostice je možno předcházet vzniku sekundární efektivity. V neposlední řadě díky ní je usnadněno adekvátní zařazení dítěte do výchovně vzdělávacího procesu (14, s. 17).

Diagnostika ve speciální pedagogice zahrnuje celkovou, tedy komplexní diagnostiku, tedy lékařskou, psychologickou, sociální a speciálně pedagogickou.

1.5.1.1 Lékařská diagnostika

Lékařská diagnostika má primární postavení, kdy odborný lékař na základě svého vyšetření určuje druh a závažnost zdravotního postižení nebo znevýhodnění a zároveň u něj dochází ke stanovení léčebného postupu, který buďto úplně pacienta vyléčí nebo doporučení lékaře směřuje k úpravě zdravotního stavu tak, aby byl slučitelný se životem a to za předpokladu, že budou dodržována určitá pravidla v životě tohoto jedince. Cílem lékařské diagnostiky je tedy úzdrava, zlepšení nebo zamezení zhoršení zdravotního stavu, ale neřeší se v ní další životní oblasti člověka (13, s. 61-62).

1.5.1.2 Psychologická diagnostika

Psychologická část diagnostiky se zaměřuje na stanovení diagnózy a to s ohledem na určení stupně vývoje a zjištění příčin odchylek od věkové normy. Dále se prostřednictvím ní zjišťují individuální zvláštnosti osobnosti a to ve vztahu k jejich příčinám a podstatám a stanovují se prognózy dalšího vývoje. Tento diagnostický přístup je zaměřen jednak na patologie, tak i na zjištění normálních charakteristik jednotlivých psychických složek osobnosti. Zaměřuje se na psychické vlastnosti, procesy a stavy a to včetně důležitého postoje k vlastnímu zdravotnímu postižení a rovněž na kvalitu a formu interakce mezi jedincem se zdravotním postižením a jeho sociálním prostředím (13, s. 62).

1.5.1.3 Sociální diagnostika

Sociální diagnostika se zaměřuje především na údaje, které se týkají rodinné a osobní anamnézy jedince, funkčnosti rodiny, případně náhradní rodinné péče, či péče v ústavních zařízeních. Dále ji zajímají sociální vztahy v rámci užšího sociálního prostředí, kam patří především rodina, školní třída, pracoviště a přátelé a sociální vztahy v rámci širšího sociálního prostředí, kam můžeme zahrnout především školu, zaměstnání nebo členství v různých spolecích nebo organizacích. Cílem této diagnostiky je zhodnocení a posouzení vlivů sociálního prostředí (výchovy, postojů a vztahů) na utváření osobnosti jedince se zdravotním postižením (13, s. 62).

1.5.1.4 Speciálně pedagogická diagnostika

Speciálně pedagogická diagnostika je zaměřena na zjištění úrovně vychovanosti a vzdělanosti u konkrétního jedince se zdravotním postižením a to s ohledem na jeho možnosti dalšího vzdělávání. Zaměřuje se na kompetence, které jsou v důsledku zdravotního postižení omezeny a modifikovány, ale rovněž se věnuje i těmi dovednostmi, které u jedince zůstaly nenarušeny. Sleduje zde úroveň a schopnosti osoby v oblasti jemné a hrubé motoriky, grafomotoriky, kresby, laterality, sebeobsluhy. Zároveň významnou pozornost věnuje komunikačním schopnostem a jejich narušením, hodnotí úroveň rozumových schopností a to k jejich vztahu k možnostem vzdělávání, k profesní orientaci a k možnostem uplatnění jedince na trhu práce. Rovněž si při diagnostice speciální pedagog všímá i citové a sociální oblasti osobnosti, která je zde významná ve vztahu s prostředím (13, s. 62).

Schopnosti, které zde nejsou zdravotním postižením ovlivněny, se stávají východiskem a nosným kamenem při koncipování a vytváření konkrétního stimulačního programu, individuálního vzdělávacího plánu a veškeré speciální podpory, které se může osobě se zdravotním postižením v rámci speciálně pedagogické péče dostat (13, s. 62-63).

Dále Hlaváčková a Kolářová (14, s. 15) upozorňují, že *„je zde nutno dodat, že čím více druhů postižení je spojeno, tím náročnější je výchova a vzdělávání. Všem těžce*

postiženým – bez ohledu na věk - je společné, že na základě svého postižení mají zvláštní potřeby pro vlastní vývoj a interakci s jinými lidmi. “

1.6 Dělení speciálně pedagogické diagnostiky

Speciálně pedagogickou diagnostiku můžeme rozdělit do několika následujících kategorií a to dle kritérií, které například uvádí Hlaváčková a Kolářová (14, s. 16). Tyto rozdělují speciálně pedagogickou diagnostiku podle:

1. druhu postižení: zde se může jednat o diagnostiku psychopedickou, somatopedickou, logopedickou, surdopedickou, tyflopeditickou a etopedickou, svá určitá specifika má diagnostikování jedinců s těžkým kombinovaným postižením,
2. věku: může se jednat o diagnostiku raného a předškolního věku, školního věku, mladistvých a adolescentů a dospělého věku,
3. rozsahu sledovaného cíle, kdy se může jednat o globální, která je zaměřena na celou osobnost nebo může jít o parciální diagnostiku, která se zde zaměřuje na určité aktuální projevy,
4. časového sledu provádění, kdy se může jednat o vstupní, průběžnou nebo výstupní diagnostiku.

1.7 Diagnostické metody

Diagnostické metody je možno rozdělit podle jejich přístupu a to na klinické a na testové.

Klinické metody jsou založeny na kvalitativní analýze zjištěných údajů a umožňují takto poznat konkrétního jedince a to z hlediska dynamiky jeho vývoje, komplexnosti a jedinečnosti jeho osobnosti (13, s. 68).

K běžně používaným klinickým metodám patří především anamnéza, pozorování a rozhovor. Tyto jsou vhodné pro počáteční fázi vyšetření, kdy dochází k seznamování se

s klientem a jeho rodinou a dále pak provázejí celé vyšetření. Při používání klinických metod je bezprostřednější kontakt mezi diagnostikem a dítětem, a kvalitní pozorování a rozhovor přinese často relevantnější data než nevhodně použitý test (15, s. 12).

Testové metody jsou příkladem standardizovaného způsobu diagnostiky. Zde se klade důraz na stejnost podmínek pro všechny vyšetřované osoby, což znamená, že všechny osoby pracují se stejným podnětovým materiálem a za stejných podmínek, které se uplatňují i při registraci a vyhodnocování jejich výsledků. Odpovídají především na otázky, které se vztahují k dílčím stránkám osobnosti, oproti klinickým metodám, které umožňují si utvořit celkový obraz. Je nutno rovněž dodat, že obě metody, tedy klinická a testová nebývají v praxi ostře odděleny, kdy například při předkládání testového materiálu dochází současně k pozorování chování a projevů osoby. Standardizované testy mají obecnou platnost a poskytují možnost srovnání jedince s normou. S těmito testy pracují téměř vždy psychologové (13, s. 68).

Je zároveň nutné dle Přinosilové (13, s. 69) si uvědomit při interpretaci získaných výsledků, že se jedná o aktuální a nikoli neměnný stav u diagnostikovaného jedince. Z tohoto důvodu je zde zapotřebí vždy hledat vnitřní souvislosti a vyvarovat se mechanickému interpretování získaných výsledků.

1.8 Diagnostika vrámci speciálně pedagogických center

Vstupní vyšetření se dle Hanáka a Michalíka (16, s. 22) provádí při první návštěvě klienta ve speciálně pedagogickém centru. Zde je provedena evidence klienta a dochází k jeho prvotnímu vyšetření. Zde záleží na jeho věku a obtížích, na tom, jestli je zakázka směřována k zařazení do péče centra, nebo k zařazení do školy, k odkladu školní docházky podobně. Pokud se jedná o komplexní vyšetření, tak je vyšetření speciálního pedagoga vždy doplněno vyšetřením rozumových schopností psychologem. Komplexní vyšetření se požaduje vždy při zařazení nebo přeřazení do školského zařízení, při změně vzdělávacího plánu a při doporučení k integraci.

Při diagnostice se dle Kolářové a Hlaváčkové (17, s. 18) osvědčilo diagnostikování ve dvojici, kdy spolu spolupracují dva speciální pedagogové nebo popřípadě je v tomto týmu speciální pedagog a psycholog nebo sociální pracovník. Jeden ze speciálních

pedagogů pracuje individuálně s dítětem, kterému nabízí podněty. Pozoruje přitom jeho reakce a zjišťuje jeho dovednosti. Druhý speciální pedagog tuto činnost pozoruje a zaznamenává zde poznatky o dítěti. Dále průběžně informuje a instruuje zákonného zástupce, kterým je povětšinou matka dítěte, co a proč zjišťuje, jakým způsobem je dítě motivováno, aby předvedlo své dovednosti.

Důležitý je dle Kolářové a Hlaváčkové (17, s. 18) rovněž i výběr prostředí. V zásadě probíhá diagnostika dítěte nejdříve v rodině a potom při návštěvách ve speciálně pedagogickém centru. K tomu, aby diagnostika byla co možná nejvíce objektivní, je nezbytné, aby proběhlo několik návštěv ve speciálně pedagogickém centru. Probíhá zde tedy dlouhodobé a opakované diagnostikování. Při návštěvě v rodině se speciální pedagog seznamuje s přirozeným prostředím dítěte, jeho reakcemi, projevy a chováním na známé osoby, ale i osoby dosud pro něho cizí. Pohovorem s rodiči je provedena rodinná a osobní anamnéza. Dokončení a upřesnění anamnézy však probíhá již ve speciálně pedagogickém centru a to zpravidla zpočátku ve snoezelenu, což je speciální místnost, která je určena k poskytnutí pozitivního prostředí. Následně je anamnéza dokončena v pracovně speciálního pedagoga. Pozitivní naladění dítěte i rodičů urychluje budování důvěry mezi rodiči a speciálním pedagogem, což se později odráží v samotné práci s dítětem. Metodické vedení pedagoga rodič takto lépe přijímá.

Ve snoezelenu je možno lépe prostřednictvím pozorování odhadnout vztah mezi dítětem a matkou. V tomto prostředí se dítě snadněji odpoutává od matky a je možné pozorovat navozování kontaktu s cizí osobou, reakce na její hlas, doteky, reakce na podněty a to zrakové, sluchové, hmatové nebo čichové (17, s. 18).

„Po několika sezeních ve snoezelenu probíhá diagnostika, její upřesňování, v pracovně speciálního pedagoga za přímé účasti rodičů a později bez jejich přítomnosti. Rodiče společně s jedním speciálním pedagogem mohou pozorovat jednosměrným zrcadlem práci druhého speciálního pedagoga s dítětem. Speciální pedagog může rodičům ihned jednotlivé kroky vysvětlit, prokonzultovat, aniž by dítě bylo rušeno“ (17, s. 18).

Na základě diagnostiky pracovníků jsou rodičům stanovena určitá doporučení, která jsou pro každé dítě individuální, a hledá se zde, co možná nejoptimálnější forma

výchovně vzdělávacího působení. Zásadním předpokladem pro úspěch je zde především získání důvěry rodičů a vytvoření správného vztahu k jejich dítěti (17, s. 18)

„Podle dosaženého fyzického věku, stupně vývoje a s přihlédnutím k aktuálnímu zdravotnímu stavu dítěte je rodičům doporučováno:

- a) individuální péče poskytovaná speciálním pedagogem v SPC nebo v rodině (činnosti výchovně-vzdělávací, terapeutické, konzultační apod.)*
- b) zařazení do předškolního zařízení (speciální Mateřské školy nebo integrace v běžné Mateřské škole)*
- c) zařazení do školy (s doporučením vzdělávacího programu a formy plnění povinné školní docházky s přihlédnutím k duševním a fyzickým schopnostem)“*
(17, s. 18).

Cílem diagnostiky je dle Kolářové a Hlaváčkové (17, s. 18) vždy nabídnout a realizovat kvalifikovanou pomoc, která by měla být založena na dokonalé znalosti dítěte a výběru vhodných metod a prostředků při jeho rozvíjení, určení toho, kde dochází k úspěchům, v případě kdy je dítěti věnována dostatečná pozornost a opravdový zájem ze strany rodičů a odborníků. Dostatek přiměřených podnětů, atmosféra v rodině i včasná odborná péče se budou odrážet v celkovém vývoji těžce postiženého dítěte i v budoucnu.

Speciálně pedagogické centrum rovněž provádí kariérové poradenství, doporučení k závěrečným zkouškám a to včetně zkoušky maturitní. Vyšetření týkající se profesního poradenství se zaměřuje na stanovení silných a slabých stránek osobnosti žáka. Zohledňuje se typ a stupeň zdravotního postižení a možnost uplatnění na trhu práce. U některých typů zdravotního postižení je třeba počítat s možným zhoršením zdravotního stavu (16, s. 25).

V oblasti doporučení k závěrečným zkouškám je v indikovaných případech možné vydat doporučení k zohlednění obtíží k závěrečným zkouškám a k uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky. Jedná se především o ty studenty, kteří jsou ve škole vedeni jako integrováni (16, s. 25).

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem výzkumné části bakalářské práce bylo zjistit úroveň spolupráce speciálně pedagogických center se školami. Dílčím cílem bylo zjistit nedostatky ve spolupráci mezi speciálně pedagogickými centry a školami.

2.2 Výzkumné otázky

Na základě stanoveného cíle bakalářské práce byly stanoveny dvě následující výzkumné otázky:

Výzkumná otázka 1: Jaká je úroveň spolupráce speciálně pedagogických center a škol?

Výzkumná otázka 2: Jaké jsou nedostatky spolupráce speciálně pedagogických center a škol?

Na základě stanovených výzkumných otázek byly vytvořeny následující otázky k strukturovanému rozhovoru, které byly zvlášť vypracovány pro pedagogické pracovníky ve školách a pracovníky speciálně pedagogických center.

2.2.1 Otázky určené pro pedagogické pracovníky

1. Podílí se speciálně pedagogické centrum na integraci žáků do základní školy?
2. Poskytuje Vám speciálně pedagogické centrum konzultace pro pedagogické pracovníky?
3. Podílí se speciálně pedagogické centrum na zpracování individuálních vzdělávacích plánů?
4. Poskytuje Vám speciálně pedagogické centrum metodickou podporu při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů?

5. Sleduje a vyhodnocují speciálně pedagogické centrum to, zda jsou děti vhodně zařazené?
6. Sleduje speciálně pedagogické centrum školní úspěšnost integrovaných dětí?
7. Kontaktuje speciálně pedagogické centrum Vaši školu k cílenému vyhledávání nových klientů?
8. Zapůjčuje vám speciálně pedagogické centrum v případě potřeby literaturu?
9. Zapůjčuje Vám speciálně pedagogické centrum speciální pomůcky?
10. Poskytuje speciálně pedagogické centrum terénní služby?

2.2.2 Otázky určené pro pracovníky speciálně pedagogických center

1. Podílíte se na integraci žáků do základní školy?
2. Poskytujete konzultace pro pedagogické pracovníky, školy a školská zařízení?
3. Podílíte se na zpracování individuálních vzdělávacích plánů?
4. Poskytujete základním školám metodickou podporu při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů?
5. Sledujete a vyhodnocujete, zda jsou děti vhodně zařazené?
6. Sledujete školní úspěšnost integrovaných dětí?
7. Kontaktujete pedagogy škol k cílenému vyhledávání nových klientů?
8. Zapůjčuje v případě potřeby Vaše centrum literaturu pedagogům?
9. Zapůjčujete pomůcky školám k vyzkoušení?

3 Metodika

3.1 Použitá metoda sběru dat

Pro bakalářskou práci jsem použila metodu kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkumná strategie je založena na hledání porozumění sociálnímu nebo lidskému problému. Jejím hlavním úkolem je objasnit, jak lidé v určitém prostředí vnímají své okolí, svůj život a vede k nalezení pochopení toho, co se děje a jak se to děje. Také se u kvalitativního výzkumu zdůrazňuje skutečnost, že na rozdíl od dat získaných kvantitativním výzkumem lze data získaná tímto výzkumem jen stěží zobecňovat, jelikož výzkumník pracuje jen s omezeným počtem respondentů, často také pouze na jednom určitém místě (18).

Výzkum byl prováděn formou strukturovaného rozhovoru se zástupci základních škol a speciálně pedagogických center. Otázky do rozhovorů byly sestavovány na základě vyhlášky č. 72/2005 Sb. resp. č. 116/2011 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Ve školách spolupracujících se speciálně pedagogickými centry a ve speciálně pedagogických centrech byl prováděn rozhovor v rozsahu výše uvedených deseti otázek. Otázky se týkaly služeb poskytovaných speciálně pedagogickými centry.

Se souhlasem respondentů byly rozhovory zaznamenávané na diktafon. Poté byly přepsány a byla zachována jejich autentická podoba. Pro zachování anonymity respondentů, nejsou zvukové stopy součástí práce.

3.2 Charakteristika zkoumaného souboru

Výzkumné šetření probíhalo na vzorku zástupců základních škol z Jihočeského kraje, jejichž základní škola spolupracuje se speciálně pedagogickým centrem. Z dvaceti oslovených škol odmítlo spolupráci 14 škol. Šest základních škol souhlasilo s realizací rozhovoru, za předpokladu zachování anonymity respondentů.

Druhou skupinu respondentů tvořili zástupci speciálně pedagogických center z Jihočeského kraje.

V textu jsou označeni respondenti ze škol jako respondent 1 až respondent 6, respondenti ze speciálně pedagogických center jsou pak označeni jako respondenti 7 až respondenti 10.

4 Výsledky

V této části práce jsou předkládány informace, které byly získány prostřednictvím rozhovorů. Tyto jsou rozděleny podle jednotlivých témat, na která se otázky zaměřovaly a rovněž dle cílové skupiny respondentů, kdy nejprve jsou vloženy informace získané od pracovníků škol a poté informace od pracovníků speciálně pedagogických center. Poté jsou informace interpretovány a vyhodnocovány.

Zapojení Speciálně pedagogického centra do integrace žáků do základních škol

Jak vyplynulo v teoretické části předkládané bakalářské práce, jednou z hlavních činností, které speciálně pedagogické centrum vykonává, je především integrace dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním do škol.

Respondenti ze škol

Dle respondentů škol je speciálně pedagogické centrum do integrace žáků do základních škol zapojeno. Respondent 1 uvedl: „*ano, speciálně pedagogická centra se rozhodně podílí na integraci žáků se zdravotním postižením.*“ Respondent 2 sdělil, že „*SPC se u nás podílí tak, že žáka vyšetří a určí diagnózu.*“ Respondent 3 má s prací speciálně pedagogického centra oproti předešlým respondentům jinou zkušenost: „*Nemyslím si, že by k tomu docházelo.*“ Respondent 4 uvedl: „*Já myslím, že ano.*“ Respondent 5 i respondent 6 rovněž shodně sdělili, že „*ano, podílí se.*“

Z výsledků od respondentů ze škol vyplynulo, že většina se domnívá, že speciálně pedagogické centrum se podílí na integraci dětí do běžných škol. Na druhou stranu mimo jednoho respondenta žádný z nich neuvedl opatření a činnosti, kterými by speciálně pedagogická centra tuto roli naplňovala. K naplňování tohoto cíle pak dle jednoho z respondentů dochází tak, že je dítě vyšetřeno a určena diagnóza. Je zde takto možné, že respondenti nemají dostatečné informace o tom, zda a jak centra poskytují své služby tímto směrem.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

Respondent 7 uvedl k otázce, která se týkala role speciálně pedagogických center k problematice integrace dětí do škol, následující odpověď: „*ano, rozhodně se podílíme na integraci dětí do běžných tříd. Je to naším cílem.*“ Rovněž i respondent 8 se vyjádřil podobně: „*určitě, je to naše práce, k tomu chceme směřovat.*“ Stejně tak tomu bylo rovněž u respondenta 9: „*ano, podílíme se na integraci dětí, které jsou zdravotně postižené.*“ Respondent 10 sdělil: „*Ano, to je naše stěžejní práce.*“

Z výzkumu vyplynulo, že respondenti ze speciálních pedagogických center vnímají jako jednu z klíčových rolí svých služeb podílení se na integraci dětí, které jsou zdravotně postižené nebo zdravotně znevýhodněné do škol.

Poskytování konzultací

Další neméně významnou činností speciálně pedagogického centra je bezpochyby poskytování konzultací pedagogickým pracovníkům školy, které jsou zaměřeny na pomoc a podporu u dětí se zdravotním postižením a to při jejich výchově a vzdělávání.

Respondenti ze škol

Respondent 1 ke spolupráci při této činnosti sdělil: „*Ano, centrum nám zajišťuje konzultace pro pedagogy.*“ Respondent 2 uvedl, že: „*SPC se ohlašuje pravidelně dvakrát ročně na konzultaci se žáky. Žáka uvolním z hodiny a pracovnice SPC s ním pracuje. Poté sdělí, zda prodlouží či nikoli integraci. Se mnou konkrétně hovořit chtěla pouze v době, kdy se přišlo na poruchu (dysfázii), aby mě informovala o dané problematice. Ostatní návštěvy mě vidět nechtěla, ale potkaly jsme se ve sborovně, a co jsem potřebovala, to jsme zkonzultovaly.*“ Respondent 3 uvedl: „*To je těžká otázka. Asi kdyby se tam nějaký učitel objednal, že opravdu neví a nebyl by v obraze, což ty učitelé jsou, tak by jim nějakou teorii řekli. Nicméně, když jsme tady měli závažný problém, a měli jsme tady školní poradenské pracoviště, kde byl psycholog, speciální pedagog, problém se žákem byl opravdu vážný, tak dělali všechno pro to, aby ten psycholog příliš do toho problému nehloubal.*“ Respondent 4 má tuto zkušenost: „*Když sem pracovnice*

přijedou, tak máme možnost se jich na cokoli zeptat." Respondent 5 konkretizoval, že *„ano, v případě otázek, nejasností jsou ochotni s námi cokoli zkontaktovat."* Respondent 6 uvedl následující informace o průběhu konzultací: *„Ano, ve formě individuálních konzultací. Když s něčím potřebujeme, tak se zkontaktujeme s centrem nebo když jsou pracovníci ve škole, tak se zeptáme."*

Z výzkumu takto vyplynulo, že většina respondentů vnímá jako významnou roli speciálně pedagogických center v oblasti konzultací. Pedagogičtí pracovníci se jich ptají na konkrétní oblasti pomoci při výchově a vzdělávání přímo v době, kdy jsou u nich ve škole, ale rovněž byla zaznamenána informace, že se na centra obracejí i v případě, kdy potřebují s něčím poradit. Jeden respondent vnímal v této oblasti centrum poněkud negativně, když hodnotil jejich služby tak, že nabízejí teoretické informace, ale pokud nastane nějaký problém, pak nechtějí, aby bylo do něj nějak zasahováno.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

Respondent 7 uvedl k otázce poskytování konzultací pro pedagogické pracovníky škol informace, že: *„ano, poskytujeme školám konzultace k tomu, jak by mohli nebo měli učitelé vzdělávat dítě se zdravotním postižením. Stává se, že nás kontaktují i některé školy."* Respondent 8 se rovněž vyjádřil podobným způsobem: *„Konzultace školám poskytujeme, i když si myslím, že by tato činnost mohla být intenzivnější. Ale záleží i na straně školy, není v našem zájmu, abychom byli vnímáni negativně jako ti, kteří stále někomu něco vysvětlují."* Respondent 9 sdělil: *„ano, určitě konzultace poskytujeme a to dle potřeby."* Respondent 10 uvedl: *„Ano, školám poskytujeme tyto konzultace a toto je taky v náplni práce speciálně pedagogického centra."*

Z výzkumu vyplynulo, že pracovníci speciálních pedagogických center poskytují školám konzultace pro vzdělávání a výuku dětí se zdravotním postižením. Kontaktují je rovněž i samotní zaměstnanci škol, kteří potřebují vědět důležité informace. Rovněž byl zde i názor, že školy by mohly tyto služby využívat ve větší míře. Mělo by takto být větší snahou zlepšení vzájemné spolupráce mezi školou a speciálně pedagogickým centrem, která by vedla ke zlepšení vzdělávání u dětí se zdravotním postižením.

Podílání Speciálně pedagogického centra na zpracování individuálního vzdělávacího plánu

Speciálně pedagogické centrum se dle platné legislativy podílí na zpracování individuálních vzdělávacích plánů u dětí, které jsou zdravotně postižené nebo zdravotně znevýhodněné.

Respondenti ze škol

Respondent 1 k tomuto uvedl: *„Speciálně pedagogické centrum se podílí na zpracování individuálních vzdělávacích plánů u dětí se zdravotním postižením.“* Respondent 2 sdělil následující: *„Z mých zkušeností individuální vzdělávací plán pouze odsouhlasí. Před jeho tvorbou mi paní z SPC zaslala materiály o poruše a vzor IVP. Na naší škole se s takovou poruchou nikdo nesetkal, já jsem netušila, co po žákovi chtít můžu a nemůžu, co zvládne a co ne.“* Respondent 3 sdělil, že *„ne, nepodílí se.“* Respondent 4 uvedl: *„Myslím si, že se podílí na zpracovávání.“* Respondent 5 rovněž uvedl, že *„podílí se na zpracování.“* Podobně se rovněž vyjádřil i respondent 6: *„V podstatě ano, taky mají svoje vyjádření.“*

Z výzkumu jednoznačně nevyplývá, že by si respondenti uvědomovali nějaký významný vliv speciálně pedagogického centra na sestavení individuálního vzdělávacího plánu. Vnímají, že asi se k němu nějak vyjadřují, nebo jej pouze odsouhlasí, když je již vypracovaný. Je zde proto takto otázkou zda o tomto mají respondenti nějaké relevantní informace, nebo zda, jak a především v jaké kvalitě dochází ke spolupráci školy a speciálně pedagogického centra při sestavování individuálního vzdělávacího plánu.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

K roli pracovníků speciálně pedagogických center k sestavování individuálních vzdělávacích plánů respondent 7 uvedl: *„ano, rozhodně se podílíme naší činností na vypracovávání individuálních vzdělávacích plánů u dětí se zdravotním postižením, pokud s nimi pracujeme.“* Stejně odpověděl i respondent 8: *„podílíme se na individuálních*

vzdělávacích plánech.“ Respondent 9 sdělil rovněž „ano, podílíme se.“ Respondent 10 k tomuto uvedl: „ano, my se snažíme mít vliv na tvorbu individuální vzdělávací plán.“ Z výzkumu vyplynulo, že pracovníci speciálně pedagogických center se podílejí na sestavování individuálních vzdělávacích plánů.

Poskytování metodické podpory školám při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu

Další činnosti speciálně pedagogických center, které mohou školy využívat při zlepšování práce s dětmi se zdravotním postižením, je metodická podpora a to při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů.

Respondenti ze škol

Respondent 1 sdělil k tomuto: „ano, je nám poskytována metodická podpora při vzdělávání dětí Centrem.“ Respondent 2 uvedl: „Dostala jsem mailem doporučené formulace, které by se v IVP mohly nebo měly vyskytnout.“ Respondent na základě negativní zkušenosti sdělil: „Co to je metodická podpora? Přijde nám papír, který je v podstatě pro všechny žáky stejný. Mění se tam jméno a občas nějaká drobnost. Ale to, že mi vrátili dítě z diagnostického ústavu a to dítě zameškalo dva měsíce ve škole a oni ho vrátili a nikdo nepřišel, aby řekl, udělejte to takhle. Dítě pak mělo samé pětky.“ Respondent 4 se vyjádřil tak, že „ano, je poskytována.“ Respondent 5 sdělil k tomuto, že „Nemám s tím zkušenost.“ A podobně se vyjádřil i respondent 6: „Nevím. Nebo spíš při zpracování jsme jí nežádali.“

Z výzkumu mezi pedagogickými pracovníky bylo zjištěno, že metodická podpora je ze strany speciálně pedagogického centra školám poskytována. Jednalo se například o e-mailovou konzultaci případu. Rovněž i velká část žádnou konzultaci ze strany centra nepotřebovala, což může být způsobeno tím, že pedagogičtí pracovníci nevnímají za důležité se obracet na centrum v oblasti pomoci a podpory při vzdělávání dětí se zdravotním postižením. Zároveň v této oblasti byla negativní zkušenost s prací se speciálně pedagogickým centrem. Zde respondent ve velmi vypjaté situaci potřeboval

znát konkrétní postup, jak se žákem pracovat a jak jej následně i hodnotit, který mu však nabídnut nebyl. Zároveň je metodický postup vnímán tak, že je podobný u všech žáků.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

Respondent 7 uvedl k otázce týkající se metodické podpory při sestavování individuálního vzdělávacího plánu, že *„naše služba chce poskytovat konzultace učitelům při sestavování individuálního vzdělávacího plánu a takto i činí.“* Respondent 8 rovněž uvedl, že k této činnosti konzultace poskytují: *„Jo, vlastně ho posílají třeba mailem s tím, že my to nějak doplníme. Ne prostě na té škole, ale tímto způsobem.“* Respondent 9 také jako předešlí uvedl podobnou informaci: *„ano, tyto konzultace děláme.“* A rovněž podobně odpověděl i respondent 10: *„ano, samozřejmě, že tyto konzultace děláme. Komunikujeme spolu se školou především mailem.“*

Z výzkumu vyplynulo, že pracovníci speciálně pedagogických center poskytují potřebnou konzultační činnost při sestavování individuálních vzdělávacích plánů u dětí se zdravotním postižením, se kterými spolupracují. Ke komunikaci je využívána spíše forma písemná a to prostřednictvím e-mailu, kdy škola může individuální vzdělávací plán zaslat speciálně pedagogickému centru, které se následně k plánu může dále vyjádřit, něco tam může dále doplnit dle svých zkušeností a znalostí s prací s dětmi se zdravotním postižením.

Pozorování a následné vyhodnocování zařazení dětí do škol

Pro to, aby děti mohly být vzdělávány v běžných školách, musí zde být monitoring ze strany speciálně pedagogických center a následné vyhodnocení toho, zda jsou děti ve školách vhodně zařazeny.

Respondenti ze škol

K této problematice se respondent 1 vyjádřil následovně: *„no pravidelně je sledují, zvou si tam rodiče. Takže předpokládám, že ano.“* Respondent 2 uvedl: *„O tom nejsem*

informována, ale mě osobně se na to nikdo ze SPC neptal." Respondent 3 uvedl: *„Nemyslím si, že by k tomuto docházelo.*" Respondent 4 byl k této problematice konkrétnější: *„Sledují to tak, že provádí konzultace.*" Podobný názor je rovněž u respondenta 5: *„Myslím si, že to je součástí jejich návštěv ve škole.*" Respondent 6 se rovněž vyjádřil kladně: *„ano, dělají tuto činnost.*"

Z výzkumu vyplynulo, že o sledování a následném vyhodnocování dětí, které jsou integrovány do škol, nemají respondenti relevantní informace. Spíše se jen domnívají, že k tomuto dochází a to například tím, že jsou zváni rodiče na konzultace do speciálně pedagogických center, nebo že je toto součástí jejich návštěv ve školách. Někteří se domnívají, že k této činnosti vůbec nedochází. Je takto zřejmé, že pedagogů, kteří s těmito dětmi pracují, se na tuto problematiku nikdo neptá, není z nějakého důvodu důležitý jejich názor na vhodnost začlenění dítěte do školy.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

Respondent 7 sdělil k otázce, která se týkala pozorování a vyhodnocování informací o vhodnosti zařazení dítěte do běžných škol, že *„určitě k tomuto z naší strany dochází. Věnujeme se dětem, se kterými pracujeme a sledujeme, zda jsou vhodně zařazení do škol.*" Respondent 8 uvedl, že *„ano, to musíme i ze zákona.*" Rovněž i respondent 9 sdělil, že *„děláme tuto činnost, je to nutné, aby vše bylo v pořádku.*" Respondent 10 rovněž uvedl, že *„sledujeme, sledujeme především jeho pokroky, které v rámci svého vzdělávání činí. Pokud tam je nějaké problém, tak se snažíme najít nějaké řešení.*"

Z výzkumu vyplynulo, že speciálně pedagogická centra sledují a následně vyhodnocují zařazení dítěte do běžné školy. Dokonce tato povinnost vyplývá ze zákonných ustanovení. Především se zde pozorují pokroky, ale rovněž i případné neúspěchy, na které se snaží speciálně pedagogické centrum zareagovat jinými vhodnými opatřeními, které by mohly dítě podpořit při jeho vzdělávání.

Sledování úspěšnosti integrovaných dětí prostřednictvím speciálně pedagogických center

Speciálně pedagogická centra by měla sledovat děti, které jsou integrovány do běžných škol, jejich úspěšnost a v případě, že dítě ve škole úspěšné není, mělo by být dále s touto informací pracováno, a měly by zde být vyhodnoceny možnosti jiné pomoci a podpory pro tyto děti.

Respondenti ze škol

Respondent 1 se k této otázce vyjádřil takto: „*Tak předpokládám, že to konzultují s těmi rodiči, a vlastně občas sem přijedou.*“ Respondent 2 sdělil, že „*o tomto nevím*“. Respondent 3 uvedl: „*Sledují, ale nemyslím si, že by to mělo význam pro ty žáky a učitele. Oni si prostě plní svojí povinnost, takže přijdou jednou za rok se poptat a vlastně nevidíte žádnou reflexi.*“ Respondent 4 uvedl: „*Tak to nevím, ale myslím, že by měly.*“ Respondent rovněž o tomto nemá nějaké větší povědomí: „*Myslím si, že ano.*“ A podobná informace byla i ze strany respondenta 6: „*ano, sledují.*“

Z výzkumu opět spíše vyplynulo, že o této problematice nemají respondenti prakticky žádné relevantní informace, kdy o tomto vůbec nevědí, nebo se spíše domnívají, že by tomu takto mělo být. Vyskytl se rovněž i názor, že si jen plní své povinnosti, ale nemá to žádný vliv na žáky ani na učitele. Z tohoto rovněž vyplývá, že informovanost, jakékoli propojení a možná spolupráce není zcela vyhovující. Rovněž zde pravděpodobně neprobíhá žádná reflexe.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

Respondent 7 uvedl k sledování úspěšnosti dětí se zdravotním postižením následující informace: „*určitě musíme sledovat, jak jsou děti ve škole úspěšné a pokud úspěšné nejsou, situaci vyhodnotíme a snažíme se najít další možnosti a postupy, které by vedly k pozitivní změně.*“ Respondent 8 k tomuto sdělil následující: „*Ano, ono to souvisí i s individuálem, že v rámci toho co Vám pošlou tak v podstatě vidíte. Každoročně pošlou individuál a když se do něj kouknete, tak vidíte, jak to dítě postupuje.*“ Respondent 9

také uvedl, že: „*ano, to je důležitá činnost. Toto je zapotřebí sledovat.*“ Podobná informace byla uvedena i respondentem 10: „*ano, tato činnost u nás je samozřejmostí. Musíme ale i potřebojeme sledovat, jak jsou děti ve vzdělávání úspěšné.*“

Z výzkumu vyplynulo, že pracovníci speciálně pedagogického centra si zjišťují, jak jsou žáci zařazeni do škol úspěšni při svém vzdělávání. Tyto informace se například dozvídají prostřednictvím vyhodnocení individuálního vzdělávacího plánu, které je zasláno danou školou.

Vyhledávání nových klientů

Speciálně pedagogická centra by dle příslušné platné legislativy měly vyhledávat děti, které jsou zdravotně postižené nebo zdravotně znevýhodněné, a které by zároveň mohly potřebovat potřebnou pomoc a podporu jejich nabízených služeb. Toto je důležité pro včasnou intervenci.

Respondenti ze škol

Respondent 1, respondent 2, respondent 3 i respondent 5 a rovněž i 6 sdělili shodně, že „*ne, k tomuto nedochází.*“ Podobně se vyjádřil i respondent 4: „*Mě osobně nikdy nekontaktovali.*“

Z výzkumu jednoznačně vyplynulo, že se pedagogičtí pracovníci, kteří byli objekty výzkumu, nesetkali s tím, že by do školy docházeli pracovníci speciálně pedagogických center a zde vyhledávali své možné klienty.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

Respondent 7 k problematice vyhledávání dětí se zdravotním postižením rovnou ve školách sdělil následující: „*Ne, tak tomu není. Musí nás kontaktovat zákonný zástupce klienta.*“ Respondent 8 a rovněž i respondent 9 sdělili, že: „*ne, to přímo ve školách neděláme.*“ Podobná informace byla i u respondenta 10: „*ne, toto opravdu neděláme a ani nevím, jak bychom to měli dělat. Přijde mi absurdní přijít do školy, do nějaké třídy a vyhledávat zdravotně postižené děti.*“

Z výzkumu vyplynulo, že pracovníci nevyhledávají sami děti ve školách, které by mohly být jejich klienty. Spoléhají především na to, že by je měl kontaktovat zákonný zástupce dítěte. V této souvislosti vnímám jako důležité poznamenat, že je rodič sice plně zodpovědný za výchovu svého dítěte, na druhou stranu pokud rodič nemá dostatečné kompetence potřebné při výchově dítěte, je pak velmi pravděpodobné, že se situaci kolem zdravotního postižení nebude dostatečně věnovat, nedojde zde k potřebné včasné intervenci, díky které by mohlo dojít ke zlepšení stavu.

Půjčování odborné literatury

Speciálně pedagogická centra mohou zapůjčovat pedagogickým pracovníkům škol odbornou literaturu k problematice výuky a vzdělávání dětí se zdravotním postižením a k problematice jednotlivých zdravotních postižení v obecné rovině.

Respondenti ze škol

Respondent 1 k tomuto sdělil: „*Je to možné, nevím o tom. A nikdy jsme ji nežádali a ani nás to nenapadlo.*“ Respondent 2 měl s tímto tuto zkušenost: „*Zasílají materiály, které si já vytisknu. Doporučí literaturu.*“ Respondent 3 uvedl následující: „*Nevím o tom. Ani o tom, že bychom tu potřebu měli. Myslím si, že literaturu tady máme, a tím, že nám tady běžel projekt a od té doby tady ty odborné pracovníky máme, tak se chodí spíše za nimi.*“ Respondent 4 uvedl: „*To nevím, protože jsem ji nikdy nevyžadovala.*“ Podobný názor je rovněž u respondenta 5: „*Ne. A ani nevím o možnosti půjčení.*“ Respondent 6 si rovněž od speciálně pedagogického centra nepůjčil žádné knihy „*ale doporučili mi některé knihy.*“

Z výzkumu vyplynulo, že službu půjčování literatury ze strany speciálně pedagogického centra, školy spíše nevyužívají. Buďto se domnívají, že mají dostatečnou literaturu sami nebo dokonce nevědí, že by jim mohla být tímto subjektem poskytnuta. Pokud se kladně vyjádřili k této otázce, pak jim byla spíše literatura zaslána elektronicky nebo jim byla doporučena.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

Respondent 7 k otázce zapůjčování odborné literatury uvedl následující: „*Ano, odbornou literaturu můžeme poskytnout, ale v rámci našich možností.*“ Respondent 8 sdělil k tomuto: „*No, spíš výjimečně, ale ne často.*“ Také taková odpověď byla rovněž u respondenta 9: „*Ano, půjčujeme, ale není to často.*“ Respondent 10 sdělil podobnou informaci: „*ano, literaturu můžeme školám poskytnout, ale především jim spíše můžeme doporučit, kde by mohli najít potřebné informace a myslím si, že toto je dostačující, nedisponujeme nějakou rozsáhlou knihovnou a nemůžeme mít ani všechny naše knihy rozpůjčovány.*“

Z výzkumu vyplynulo, že speciálně pedagogická centra jsou si vědoma, že mohou poskytovat odbornou literaturu pedagogickým pracovníkům. Takto činí však v malé míře. Důvody mohou pro toto být různé. Především je zásadním důvodem fakt, že speciálně pedagogická centra nemusejí disponovat mnoha tištěnými odbornými tituly, které by mohla zapůjčovat. Zároveň mohou centra pedagogy spíše upozornit, kde mohou potřebné informace získat. V dnešní době není tak obtížné si jakoukoli odbornou literaturu obstarat.

Půjčování speciálních pomůcek

Speciálně pedagogická centra mohou rovněž školám půjčovat speciální pomůcky, které mohou pomoci při výchově a vzdělávání dětí se zdravotním postižením nebo znevýhodněním.

Respondenti ze škol

Respondent 1 uvedl: „*Ne, k tomuto nedochází. Kdybychom třeba po nich žádali, tak myslím, že ano, ale nevím. Zatím jsme si tam nic nepůjčovali.*“ Respondent 2 se vyjádřil podobně: „*Nevím, zda tato možnost je. My nic zapůjčeného nemáme.*“ I respondent 3 uvedl, že „*ne, nemáme.*“ Respondent 4 uvedl podobné informace: „*Nic jsme zapůjčeného neměli, ale v případě potřeby bychom tuto službu využili.*“ Respondent 5

rovněž uvedl podobné informace: „*Ne, nevím ani o této službě.*“ Respondent 6 rovněž uvedl, že „*Neměli jsme nic půjčeného.*“

Z výzkumu vyplynulo, že školy si kompenzační pomůcky od speciálně pedagogických center nepůjčují, ale rovněž připustili, že by tyto služby využily, pokud by to bylo zapotřebí. Někteří o této možnosti nebyli informováni.

Respondenti ze speciálně pedagogických center

Respondent 7 ohledně možnosti zapůjčení kompenzačních pomůcek pro zdravotně postižené žáky a studenty, uvedl: „*Ano, můžeme školám tyto pomůcky zapůjčit, ale pouze ty, které jsou pro nás dostupné. Jinak se musí obrátit na někoho jiného.*“ Respondent sdělil následující informace: „*No taky je to stejně jako s tou literaturou. Tak ty jednodušší kompenzační pomůcky, co se týkají grafomotoriky tak ty ano. Nebo k sezení nějakou Arisku můžeme pučit, ale zase tolik toho k tomu zapůjčování nemáme.*“ Respondent 9 k tomuto sdělil následující: „*ano, pomůcky určitě můžeme zapůjčit a taky tak děláme, pokud ovšem tyto pomůcky máme k dispozici.*“ Respondent 10 k tomuto uvedl následující: „*No, my těch kompenzačních pomůcek zas až tak moc nemáme. Ale samozřejmě když nějaké máme a oni to potřebují, tak je půjčíme.*“

Z výzkumu vyplynulo, že pracovníci speciálně pedagogických center jsou si vědomi, že mohou půjčovat kompenzační pomůcky, které jsou určeny pro zdravotně postižené osoby. Mají pro tyto účely k dispozici především jednodušší kompenzační pomůcky. Kompenzačních pomůcek nemají moc k dispozici. Toto může být dáno mimo jiné i tím, že zde nejsou jednak finanční možnosti jednotlivých center si tyto kompenzační pomůcky pořídit, zároveň však po nich nemusí být ani žádná významná poptávka.

Poskytování terénních služeb Speciálně pedagogickými centry

Speciálně pedagogická centra poskytují své služby nejen ambulantně ve svých prostorách, ale rovněž i v terénu, tedy především ve školách nebo případně v rodinách dětí se zdravotním postižením.

Respondenti ze škol

Respondent 1 sdělil „*Ano, služby jsou od nich poskytovány terénně. Poskytují dohled nad těmi dětmi, které mají v péči.*“ Respondent 2 rovněž uvedl, že „*SPC je od naší školy vzdálené 60 kilometrů. Jeho pracovníci jezdí k nám do školy dvakrát ročně. Rodiče s dítětem jedenkrát ročně na vyšetření.*“ Respondent 5 uvedl podobný názor k poskytování těchto terénních služeb: „*Nevím konkrétně v jakém ohledu. Do školy jezdí dvakrát za rok, aby si splnili povinnost. Ale jestli jezdí k dětem to nevím.*“ Respondent 3 uvedl, že „*terénní službu neposkytují.*“ Respondent 4 sdělil, že: „*Jezdí na konzultace do naší školy.*“ Podobná informace byla rovněž i u respondenta 6, který uvedl: „*Přijedou několikrát ročně do školy.*“

Z výzkumu vyplynulo, že terénní služby jsou poskytovány speciálně pedagogickými centry a to tak, že dvakrát do roka jejich pracovníci přijíždějí do škol, vykonávají dohled a jezdí na konzultaci. Rovněž byl zde uveden i názor, že terénní službu centrum vůbec nenabízí.

Respondenti ze speciálních pedagogických center

Respondenti ze speciálně pedagogických center nebyli na tuto informaci dotazováni a to vzhledem k tomu, že i dle zákona jsou jimi poskytované služby jak ambulantní, tak rovněž i terénní.

5 Diskuse

Na počátku výzkumu byl stanoven jeho hlavní cíl, kterým zde bylo zjistit úroveň spolupráce speciálně pedagogických center se školami a dílčím cílem bylo zjistit nedostatky ve spolupráci mezi školami a speciálně pedagogickými centry. Z provedeného výzkumu bylo zjištěno, že mezi speciálně pedagogickými centry a školami dochází k jisté míře vzájemné spolupráce. Tu je však možno vnímat spíše jako formální, která je dána zákonnými normami.

Pedagogičtí pracovníci škol si uvědomují, že speciálně pedagogická centra mohou přispívat k integraci dětí se zdravotním postižením do běžných základních a středních škol. Zároveň dochází k poskytování informací a konzultací ze strany speciálně pedagogického centra směrem k pedagogickým pracovníkům škol, ale povětšinou to jsou konzultace, které probíhají především tehdy, když je zde zájem ze strany školy.

Speciálně pedagogická centra ve své podstatě nemohou znát detailně prostředí třídy, ve kterém dochází ke vzdělávání a rovněž nemohou znát ani jednotlivé možnosti, schopnosti anebo dokonce zájem jednotlivých pedagogů, kteří vzdělávají děti se zdravotním postižením. Do škol dle získaných informací dojíždějí dvakrát do roka, což je velmi nízká frekvence návštěv, která nemůže být pro jakékoli vyhodnocování dostačující. Na základě tohoto není dost dobře možné, aby pracovník speciálně pedagogického centra podával na jedné straně metodické pokyny, jak individuálně jednat s jednotlivými žáky a na druhé straně může být problém ten, aby zde byla ochota tyto rady opravdu brát za své a řídit se jimi. V této souvislosti proto hraje významnou roli nejen osobnost každého jednotlivého pedagoga a ředitele školy, ale především je zde významným faktorem zkušenost se zaměstnanci speciálně pedagogických center. Pokud je tato zkušenost pozitivní, je zde vytvořena určitá důvěra v práci speciálně pedagogických center a může zde docházet k častějšímu využívání konzultačních služeb. Pokud tomu tak není, pak je centrum vnímáno jako spíše něco, co je tu pro nějakou formu, aby to vůbec bylo, a od této školy již žádný zájem o metodickou podporu nebude, nebo bude velmi nízký.

Podobně je tomu i v rámci spolupráce v oblasti sestavování individuálních vzdělávacích plánů u dětí se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním. Speciálně pedagogické centrum může podávat metodické rady, ale nejedná se vlastně o nějakou významnou spolupráci, kdy by docházelo k nějaké vzájemné diskusi, která by vedla opravdu ke konkrétním, individuálním opatřením. Komunikuje se spíše prostřednictvím e-mailové pošty, kdy například je individuální plán dítěte zaslán ke konzultaci a pracovník speciálně pedagogického centra se k němu vyjádří. V tomto případě se nejedná o spolupráci v pravém slova smyslu. Považovala bych za mnohem prospěšnější, kdyby ke komunikaci mezi pedagogickými pracovníky a pracovníky speciálně pedagogických center docházelo osobně a mohly se obě strany, a to včetně i dalších potřebných odborníků, ale i rodičů, na tvorbě individuálního vzdělávacího plánu podílet.

V oblasti vyhodnocení vhodnosti zařazení dítěte do běžného typu škol a jeho úspěšnosti při tomto procesu je situace podobná. Nedochozí zde dle zjištěných informací k tomu, že by při tomto vyhodnocování docházelo k nějaké zásadní spolupráci speciálně pedagogického centra přímo se školou. K tomuto vyhodnocování nedochází ve spolupráci s učiteli, se kterými jsou tyto děti v důležitém kontaktu a v důležitém sociálním vztahu, ale dochází na základě rozhovorů s rodiči, případně z vyhodnocených individuálních plánů, které dostávají speciálně pedagogická centra k dispozici. K tomuto by bylo pravděpodobně zapotřebí, aby zde rovněž docházelo ke vzájemné spolupráci, aby toto vyhodnocování nebylo na základě pouze zjištění získaných z dokumentace nebo z rozhovorů s rodiči. Důležitá by pro školy byla rovněž i reflexe jejich práce ze strany speciálně pedagogického centra.

Speciálně pedagogická centra jsou dle zákona zařízeními, která mají vyhledávat děti, které jsou zdravotně postižené, nebo zdravotně znevýhodněné a mohli by být jejich potencionálními klienty. Jedním z míst, kde by k tomuto mělo docházet, by rovněž mohly být i základní školy. Zde však k těmto vyhledáváním dětí nedochází. Důvodů může být mnoho. Především by bylo jistě vhodné, kdyby k tomuto vyhledávání docházelo v mateřských školách, kde by se mohly nacházet tyto děti a došlo by zde ke včasné intervenci. Zároveň je zapotřebí brát v úvahu i odpovědnost rodičů, kteří jsou

s velkou pravděpodobností informování o zdravotním postižení svého dítěte, možnostech léčby a v oblasti vzdělávání jsou informováni o tom, kde by tuto situaci měli řešit a jsou takto odkazováni na speciálně pedagogická centra v rámci vzdělávání jejich dětí. Mohly by zde sice být možné problémové situace u rodičů, kteří zanedbávají své děti, na druhou stranu by tuto situaci v rodině měly řešit jiné instituce, především oddělení sociálně právní ochrany dětí.

V oblasti zapůjčování literatury nebo kompenzačních pomůcek k nějaké zásadní spolupráci speciálně pedagogických center nedochází, kdy školy mnohdy nepotřebují žádnou literaturu, protože jsou přesvědčeny, že jejich odborná literatura je dostačující. Zároveň v současné době není významným problémem zajistit si jakoukoli odbornou literaturu. Pro školy by tak bylo spíše prospěšné a více využitelné, kdyby jim potřebná literatura byla doporučena k přečtení pro zajištění dobré práce s dětmi se zdravotním postižením. Zároveň ani dle zjištěných informací nedisponují centra natolik vybavenou knihovnou, aby mohla odbornou literaturu půjčovat do škol. Podobná situace je i v oblasti zapůjčování kompenzačních pomůcek, kdy sice centra mohou poskytovat některé kompenzační pomůcky školám, ale opět jejich vybavenost není dle získaných informací vysoká. Zároveň však ze zjištění vyplynulo, že tuto službu žádná ze škol nevyužila. Zároveň to však může souviset i s tím, že o tomto nemusí být školy dostatečně informováni.

A zde se dostáváme k jednomu ze zásadních problémů, které se vlastně mohou prolínat všemi zkoumanými tématy. Tento problém bychom mohli nazvat informovaností o činnostech, které speciálně pedagogická centra mohou nabízet školám a jejich pedagogickým pracovníkům. Z mnoha odpovědí vyplynulo, že se učitelé spíše domnívají, že určité činnosti centra dělají nebo dokonce o některých důležitých činnostech vůbec nevěděli. Pokud pedagogové nebudou dostatečně obeznámeni s činnostmi center, nebudou vědět, jaké jsou jejich kompetence, role, nebudou obeznámeni s tím, s čím konkrétně jim mohou být nápomocni a co je již mimo rozsah jejich působnosti, pak tyto neinformovaní pedagogové mohou být i s jejich činností nespokojeni. Budou od nich očekávat něco jiného, než jsou centra schopna zajistit.

Mohou pak centra vnímat tak, že si jen dělají svou práci, ale vlastně nejsou nikomu v zásadě prospěšná.

Zároveň by zde jistě mohl být významný prostor pro možnou diskusi o možnostech vzájemné spolupráce. Ta však má určitě i jisté limity, které mohou být převážně v oblasti platných právních norem, potřebného času, kterého nemusí být dostatek a rovněž v oblasti nedostatečného personálního obsazení speciálně pedagogických center, které nemohou individuálněji a především intenzivněji pracovat s dítětem se zdravotním postižením, jejím zákonným zástupcem a ještě se školou.

Z tohoto všeho vyplývá, že ke spolupráci speciálně pedagogického centra se školou dochází, ale jedná se spíše o jakousi základní úroveň, kterou bychom mohli vnímat spíše v rovině základních povinností obou stran, které zároveň převážně vyplývají z platných právních norem. Je proto zřejmé, že pokud by mělo docházet ke zlepšení v integraci u dětí se zdravotním postižením a především pak u dětí s těžkým zdravotním postižením do běžných škol, mělo by docházet ke zvýšení intenzity spolupráce obou těchto institucí, ale i dalších zainteresovaných stran.

6 Závěr

Předkládaná bakalářská práce se věnovala problematice speciálních pedagogických center jako školských poradenských zařízení, které věnují svou pozornost dětem se zdravotním postižením, dále poskytují služby zákonným zástupcům těchto dětí a rovněž i školám a jejich pedagogickým pracovníkům. Cílem práce bylo jednak popsat speciálně pedagogická centra jako školská poradenská zařízení zaměřující svou pozornost na děti se zdravotním postižením, popsat v obecné rovině speciálně pedagogické diagnostikování a toto diagnostikování v rámci speciálně pedagogických center a zároveň za pomoci výzkumu zjistit spolupráci mezi speciálně pedagogickými centry a školami.

Speciálně pedagogická centra jsou významnými institucemi, které poskytují zásadní speciálně poradenské činnosti pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním. Především poskytují potřebnou speciálně pedagogickou diagnostiku, která je potřebná pro výchovu a vzdělávání těchto dětí, kdy je zapotřebí ke každému dítěti přistupovat s dostatečnou mírou individuálního posouzení. Každé dítě, i když má stejné zdravotní omezení, je individuální a to minimálně v míře své adaptace na toto postižení. Zároveň tato centra poskytují i potřebné speciálně pedagogické poradenství a to jednak pro děti, ale především pro jejich zákonné zástupce a rovněž i školy. Právě o úrovni spolupráce speciálně pedagogického centra se školou pojednávala předkládaná bakalářská práce. Tato spolupráce je spíše na úrovni základní spolupráce, která probíhá v rámci toho, co je nutné zajistit a to na základě platných právních norem. Ke komunikaci dochází v případech, kdy si například školy nejsou jisty, zda postupují správně nebo se setkaly s určitým jevem, se kterým nikdy nepracovaly a ani se s ním neseťkaly. V těchto případech dávají centra potřebné informace a mohou poskytnout i metodická vedení. Ke komunikaci dochází spíše ve formě písemné, kdy je využíváno především formy e- mailové pošty. K osobnímu setkání může dojít, když jsou pracovníci centra ve škole, k čemuž však dochází pouze občas a to zpravidla dvakrát během roku, což je velmi nízká intenzita. Domnívám se, že by bylo rozhodně velmi prospěšné, aby došlo ke zvýšení intenzity spolupráce mezi školami a centry a to ne

v rámci toho, že by centra představovala odborníky, kteří musí pedagogy poučovat, jak mají učit. Naopak v ideálním případě by mělo docházet ke vzájemné diskusi k problematice vzdělávání dítěte se zdravotním postižením. Školy by zde hrály roli instituce, která je s dítětem prakticky v každodenním intenzivním kontaktu a centra by měla potřebný odstup, který by jim umožňoval objektivně posoudit možnosti a další směřování u vzdělávání dítěte se zdravotním postižením. Vzájemnou diskusí by mohlo dojít ke zvyšování úrovně ve vzdělávání dětí se zdravotním postižením.

7 Seznam použitých zdrojů

1. MICHALÍK, JAN A KOL. *Speciálněpedagogické centrum*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 978-80-244-3487-2.
2. HANÁK, P. *Postavení speciálně poradenských center v integrovaném systému českého školství*. In VÍTKOVÁ (ED). *Otázky speciálně pedagogického poradenství. Základy, teorie, praxe*. Brno:MSF,2004. ISBN 80-86633-23-3
3. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
4. Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
5. Věstník MŠMT č. 8/1997,
6. j. 25602/97-22
7. BARTOŇOVÁ, MIROSLAVA, PIPEKOVÁ, JARMILA. *Poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních*. In PIPEKOVÁ, JARMILA ET AL. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.
8. ČADOVÁ, EVA, HANÁK, PETR, ŽAMPACHOVÁ ZUZANA. *Průběh poskytovaných služeb, činnosti jednotlivých pracovníků*. In MICHALÍK, JAN, BASLEROVÁ PAVLÍNA, HANÁK, PETR A KOL. *Katalog posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb. Část I. (hmotněprávní a procedurální standardy,dokumentace a vybrané vzory v činnosti SPC)*. Olomouc Univerzita Palackého v Olomouci, 2012
9. Speciálně pedagogické centrum [online]. [cit. 09.2.2016] Dostupné z <http://www.stitneho-cb.cz/spc>
10. Speciálně pedagogické centrum [online]. [cit. 08.2.2016] Dostupné z http://www.zslogopedicka-tnv.cz/viewpage.php?page_id=2
11. Speciálně pedagogické centrum [online]. [cit. 09.2.2016] Dostupné z <http://www.arpida.cz/spc-2>
12. SPC [online]. [cit. 3.2.2016] Dostupné z <http://www.sluchpostcb.cz/spc/>

13. SPC [online]. [cit. 7.2.2016] Dostupné z <http://www.ocnims.cz/spc>
14. PŘINOSILOVÁ, DAGMAR. *Diagnostika ve speciální pedagogice*. In PIPEKOVÁ, JARMILA ET AL. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.
15. KOLÁŘOVÁ, JANA, HLAVÁČKOVÁ, EVA. *Speciálně pedagogická diagnostika*. In HANÁK, PETR A KOL. *Diagnostika a edukce dětí a žáků s těžkým zdravotním postižením*. Praha: Institut pedagogicko- psychologického poradenství ČR, 2005. ISBN 80-868-56-10-0.
16. MARKOVÁ LIBUŠE. *Přehled metod používaných v klinické praxi pro vyšetření dětí s těžkým zdravotním postižením*. In HANÁK, PETR A KOL. *Diagnostika a edukce dětí a žáků s těžkým zdravotním postižením*. Praha: Institut pedagogicko- psychologického poradenství ČR, 2005. ISBN 80-868-56-10-0.
17. HANÁK, PETR, MICHALÍK, JAN. *Informační brožura o činnosti speciálně pedagogických center*. Olomouc Univerzita Palackého v Olomouci, 2011.
18. KOLÁŘOVÁ, JANA, HLAVÁČKOVÁ, EVA. *Speciálně pedagogická diagnostika ve speciálně pedagogickém centru v Blansku*. In HANÁK, PETR A KOL. *Diagnostika a edukce dětí a žáků s těžkým zdravotním postižením*. Praha: Institut pedagogicko- psychologického poradenství ČR, 2005. ISBN 80-868-56-10-0.
19. HENDL, JAN. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2.

8 Klíčová slova

školská poradenská zařízení
speciálně pedagogická centra
speciálně pedagogická diagnostika
speciálně pedagogické poradenství

